

Forest Stewardship Council®

MIĘDZYNARODOWY STANDARD FSC®

ZASADY I KRYTERIA FSC W ZAKRESIE GOSPODARKI LEŚNEJ

FSC-STD-01-001 V5-2

Tytuł: Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej

Kod dokumentu: FSC-STD-01-001 V5-2

Data zatwierdzenia: 22 lipca 2015 r.

Kontakt: FSC International Center
Departament Polityk i
Standardów
Charles-de-Gaulle-Str. 5
53113 Bonn, Niemcy

 +49-(0)228-36766-0

 +49-(0)228-36766-30

 policy.standards@fsc.org

© 2015 Forest Stewardship Council, A.C. Wszelkie prawa zastrzeżone. FSC® F000100

Niniejszy dokument jest chroniony prawem autorskim. Powielanie i kopiowanie dokumentu w całości lub we fragmentach, jego reprodukcja, rozpowszechnianie bez pisemnej zgody autora jest zabronione.

Drukowane kopie dokumentu nie są weryfikowane i służą wyłącznie celom informacyjnym.

Tłumaczenie na język polski, zrealizowane staraniem krajowych reprezentantów FSC International w Polsce, służy jedynie celom informacyjnym i nie zastępuje oryginału.

Nadrzędna jest angielska wersja dokumentu: FSC-STD-01-001 V5-2 EN umieszczona na stronie ic.fsc.org.

ZASADY I KRYTERIA FSC W ZAKRESIE GOSPODARKI LEŚNEJ

FSC-STD-01-001 V5-2

Forest Stewardship Council® (FSC) jest niezależną organizacją typu non-profit, która została założona w celu wspierania poprawnego przyrodniczo, korzystnego społecznie i opłacalnego ekonomicznie gospodarowania zasobami leśnymi świata.

Wizją FSC jest nadanie lasom świata społecznych, ekologicznych i ekonomicznych praw oraz spełnienie potrzeb zarówno obecnego, jak i kolejnych pokoleń.

Uwagi dotyczące zastosowania niniejszego standardu

Wszystkie aspekty niniejszego standardu, w tym preambuła, data wejścia w życie, odniesienia, pojęcia i definicje, tabele oraz aneksy, uważane są za normatywne, chyba, że wskazano inaczej.

Standardu nie należy używać do oceny i certyfikacji w zakresie odpowiedzialnej gospodarki leśnej bez dodatkowego zastosowania zatwierdzonego zestawu wskaźników dostosowanych do warunków krajowych, regionalnych lub lokalnych.

Spis treści

	Strona
A Data wejścia w życie	4
B Odniesienia do innych dokumentów	4
C Uwagi dotyczące Wersji 5-0, Wersji 5-1 i Wersji 5-2	5
D Preambuła	5
E Zasady i Kryteria	10
Zasada 1: Zgodność z prawem Zasada 2: Prawa pracowników i warunki zatrudnienia Zasada 3: Prawa ludności rdzennej Zasada 4: Współpraca ze społecznościami Zasada 5: Korzyści płynące z lasu Zasada 6: Wartości przyrodnicze i wpływ na środowisko Zasada 7: Planowanie gospodarowania Zasada 8: Monitoring i ocena Zasada 9: Szczególne wartości ochronne Zasada 10: Wdrażanie działań gospodarczych	
F Słownik pojęć	20

A Data wejścia w życie

Wersja 5-0 niniejszego standardu została zatwierdzona 10 lutego 2012 r. Wersję 5-1 zatwierdzili członkowie FSC 12 września 2014 r. podczas 7. Zgromadzenia Ogólnego w Sewilli (Hiszpania). Wersja 5-2 została opublikowana w lipcu 2015 r., by usunąć literówki.

Zasad i Kryteriów FSC V5-2 nie należy używać do przeprowadzania audytu aż do momentu ukończenia Ogólnych Międzynarodowych Wskaźników oraz procesu ich transferu do Krajowych Standardów. Więcej informacji na temat procesu można znaleźć na stronie internetowej FSC: ic.fsc.org.

Kolejna rewizja Zasad i Kryteriów FSC powinna nastąpić po upływie trzech lat od daty zaaprobowania Ogólnych Wskaźników Międzynarodowych celem naniesienia wszystkich niezbędnych poprawek w ciągu dwóch lat od daty przeglądu. Kolejne przeglądy i rewizje Zasad i Kryteriów FSC należy przeprowadzać w pięcioletnim cyklu zgodnie z FSC-PRO-01-001.

B Odniesienia do innych dokumentów

Wymienione poniżej dokumenty są niezbędne do zastosowania niniejszego standardu. W przypadku dokumentów nieoznaczonych numerem wersji zastosowanie ma ostatnie wydanie danego dokumentu (łącznie ze zmianami).

FSC-POL-01-004	Polityka dotycząca zrzeszania się organizacji z FSC
FSC-POL-20-003	Wyłączanie obszarów z zakresu certyfikacji
FSC-POL-30-001	Polityka pestycydowa FSC
FSC-POL-30-401	Certyfikacja FSC i Konwencje MOP
FSC-POL-30-602	Interpretacje FSC dotyczące GMO (Organizmów Modyfikowanych Genetycznie)
FSC-STD-01-002	Słownik pojęć
FSC-STD-01-003	Kryteria kwalifikacji SLIMF
FSC-STD-20-007	Oceny gospodarki leśnej
FSC-STD-30-005	Standard FSC dla certyfikacji grupowej gospodarki leśnej
FSC-STD-60-002	Struktura i zakres Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej
FSC-STD-60-006	Opracowywanie Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej
FSC-PRO-01-001	Opracowywanie i rewizja dokumentów normatywnych FSC
FSC-PRO-01-005	Postępowanie z odwołaniami
FSC-PRO-01-008	Postępowanie ze skargami w ramach systemu certyfikacji FSC
FSC-PRO-01-009	Postępowanie ze skargami związanymi z polityką zrzeszania się w ramach certyfikacji FSC
FSC-DIR-20-007	Dyrektywa FSC dotycząca oceny gospodarki leśnej

C Uwagi dotyczące Wersji 5-0, Wersji 5-1 i Wersji 5-2

Zasady i Kryteria FSC zostały pierwotnie opublikowane w listopadzie 1994 r., a następnie zmodyfikowane w 1996 r., 1999 r. i 2001 r.

Wersja 5-0 była rezultatem kompleksowego przeglądu i rewizji Zasad i Kryteriów, który rozpoczął się w styczniu 2009 r. a został ukończony w lutym 2012 r.

Wersja 5-0 została poddana rewizji zgodnie z wymogami FSC-PRO-01-001. Z kolei procedura ta została opracowana zgodnie z poniższymi dokumentami:

- Kodeks dobrych praktyk ISEAL w zakresie określania norm społecznych i środowiskowych (P005 wersja 4, styczeń 2006 r.) oraz Kodeks dobrych praktyk ISEAL w zakresie określania norm społecznych i środowiskowych (P005, wersja 5.01, czerwiec 2010 r.);
- Przewodnik ISO / IEC 59 Kodeks dobrych praktyk w zakresie standaryzacji (luty 1994 r.);
- Porozumienie WTO w sprawie barier technicznych w handlu (TBT), załącznik 3: Kodeks dobrych praktyk w zakresie przygotowania, przyjęcia i stosowania norm (styczeń 1995 r.).

Podczas 7 Zgromadzenia Ogólnego w Sewilli (Hiszpania) członkowie FSC zatwierdzili Wniosek 7, dotyczący konieczności zmian w Kryteriach 6.5, 6.9, 9.1 i 10.6 celem poprawy ich przejrzystości i spójności.

Zmiany te zaowocowały Wersją 5-1 Zasad i Kryteriów FSC.

Wersja 5-2 została opublikowana w lipcu 2015r., by skorygować literówki.

D Preambuła

Wstęp

Niniejszy dokument zawiera Zasady i Kryteria FSC w zakresie gospodarki leśnej i jest kluczowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC. Zasady i Kryteria FSC składają się z Preambuły, 10 Zasad i związanych z nimi Kryteriów oraz Słownika Pojęć. Wszystkie elementy (Preambuła, Zasady, Kryteria i Słownik Pojęć) są traktowane jako normatywne.

W Preambule zawarto podstawowe informacje dla wszystkich zainteresowanych certyfikacją FSC, w tym sensie jest ona normatywna i odpowiada na poniższe pytania:

- Co kwalifikuje się do certyfikacji FSC?
- Kto jest odpowiedzialny za zgodność z Zasadami i Kryteriami?
- Kto jest odpowiedzialny za interpretację Zasad i Kryteriów?
- W jaki sposób Zasady i Kryteria odnoszą się do praw i przepisów?
- Na jakiej podstawie podejmuje się decyzję certyfikacyjną?
- W jaki sposób stosować Zasady i Kryteria w terenie?

Na preambułę składają się następujące części:

1. Forest Stewardship Council (FSC)
2. Zasady i Kryteria
3. Zakres
4. Skala, intensywność i ryzyko
5. Odpowiedzialność za zgodność
6. Podstawy certyfikacji
7. Interpretacje i spory

Pojęcia, których definicja zawarta jest w Słowniku Pojęć zapisano kursywą i oznaczono gwiazdką* przy pierwszej wzmiance w preambule i przy pierwszym użyciu w każdej Zasadzie i Kryterium.

1. Forest Stewardship Council (FSC)

Forest Stewardship Council A.C. (FSC) powstało w 1993 r. w następstwie Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju (Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro, 1992 r.) za cel stawiając sobie promocję przyjaznego dla środowiska, korzystnego społecznie i opłacalnego ekonomicznie sposobu gospodarowania *lasami** świata.

Właściwe dla środowiska gospodarowanie lasami zapewnia, że produkcja drzewna, *niedrzewne produkty leśne** oraz *usługi ekosystemowe** podtrzymują różnorodność biologiczną, produktywność oraz procesy ekologiczne.

Korzystna społecznie gospodarka leśna pomaga zarówno społecznościom lokalnym, jak i całemu społeczeństwu cieszyć się długofalowymi korzyściami, a także dostarcza silną zachętę dla społeczności lokalnych, by utrzymać zasoby leśne i przestrzegać długoterminowych *planów gospodarowania**.

Opłacalna ekonomicznie gospodarka leśna oznacza, że operacje leśne są organizowane i zarządzane w taki sposób, by być dostatecznie dochodowymi, bez generowania zysków finansowych kosztem zasobów leśnych, *ekosystemów** oraz szkodliwego wpływu na społeczności. Różnica pomiędzy potrzebą generowania adekwatnych zysków finansowych a zasadami prowadzenia odpowiedzialnej gospodarki leśnej może być zredukowana poprzez działania mające na celu wprowadzenie na rynek pełnego asortymentu produktów i usług najlepszej jakości (Rozporządzenie FSC, ratyfikowane w wrześniu 1994 r., ostatnia zmiana w czerwcu 2011 r.)

FSC jest międzynarodową organizacją, która zapewnia system dobrowolnej akredytacji i niezależnej certyfikacji prowadzonej przez strony trzecie. System pozwala posiadaczom certyfikatów wprowadzać na rynek produkty będące rezultatem przyjaznej dla środowiska, korzystnej społecznie i opłacalnej ekonomicznie gospodarki leśnej. FSC ustala także standardy dotyczące opracowywania i zatwierdzania Standardów Gospodarki Leśnej FSC, które są oparte na Zasadach i Kryteriach. Ponadto ustanawia standardy akredytacji dla organów certyfikujących zgodność ze standardami FSC (zwanymi także jednostkami certyfikującymi).

W oparciu o powyższe standardy, FSC zapewnia system certyfikacji dla organizacji chcących sprzedawać swoje wyroby z certyfikatem FSC.

2. Zasady i Kryteria FSC

FSC po raz pierwszy opublikowało Zasady i Kryteria w listopadzie 1994 r. jako oparty na praktycznym zastosowaniu, ukierunkowany na efekt standard o zasięgu międzynarodowym. Zasady i Kryteria, bardziej niż na systemach zarządzania, koncentrują się na efektach gospodarki leśnej w terenie.

Zasady FSC są podstawowymi wymogami lub elementami właściwej przyrodniczo, korzystnej społecznie i opłacalnej ekonomicznie gospodarki leśnej, natomiast Kryteria zapewniają sposoby oceny tego, czy dana Zasada została wypełniona. Są one podstawą systemu certyfikacji FSC, a wspólnie z Preambułą i Słownikiem Pojęć stanowią rdzeń kompleksowego pakietu standardów. Nie istnieje żadna hierarchia pomiędzy poszczególnymi Zasadami czy Kryteriami. Wszystkie one mają równy status, wagę i znaczenie, a także wspólnie obowiązują na poziomie indywidualnej *Jednostki gospodarowania**.

Zasady i Kryteria stanowią centrum standardów FSC i muszą mieć zastosowanie wspólnie z powiązаныmi dokumentami, w tym z poniższymi.

- Przewodniki, dyrektywy i inne dokumenty wydane lub zatwierdzone przez FSC.
- Standardy Gospodarki Leśnej FSC.
- Standardy dotyczące poszczególnych typów roślinności, produktów i usług.
- Standardy dotyczące poszczególnych typów jednostek gospodarowania, takich jak obszary o małej i niskiej intensywności użytkowania lub *plantacje** o wysokiej intensywności użytkowania lub *strefy ochronne** i *obszary ochronne** zatwierdzone przez FSC.

Powyższe ramowe standardy stanowią podstawę systemu FSC, dobrowolnego, niezależnego, opartego o certyfikację jakości gospodarki leśnej przez strony trzecie. Przestrzegając wysokich standardów społecznych, ekonomicznych i przyrodniczych poprzez zgodność z Zasadami i Kryteriami FSC, certyfikowane obszary leśne zwiększają dobrostan lokalnej ludności, opłacalność ekonomiczną posiadaczy certyfikatów (*Organizacji**) oraz poprawność przyrodniczą gospodarki leśnej.

3. Zakres

Zasady i Kryteria obejmują wszystkie działania gospodarcze Organizacji, które są powiązane z Jednostką gospodarowania, zarówno w jej ramach, jak i poza nią, niezależnie od tego czy są bezpośrednio podejmowane czy zlecane.

W odniesieniu do przestrzeni geograficznej Zasady i Kryteria FSC mają zastosowanie do całego obszaru geograficznego w ramach granic Jednostki gospodarowania, która jest poddawana certyfikacji (recertyfikacji). Jednakże, niektóre z Zasad i Kryteriów mają zastosowanie poza obszarem Jednostki gospodarowania. Dotyczy to obiektów infrastruktury, które są częścią Jednostki gospodarowania, zgodnie z definicją zawartą w Zasadach i Kryteriach FSC Jednostki Gospodarowania

W odniesieniu do roślinności Zasady i Kryteria mają globalne zastosowanie do wszystkich rodzajów i wielkości lasów, z uwzględnieniem *lasów naturalnych**, plantacji i innych (np. nieleśnych) typów roślinności. Pojęcie 'innych typów roślinności' należy ograniczyć do tych gruntów, na których rosną drzewa, jednak z zasady obejmuje ono użytki nieleśne, które przyczyniają się do wypełniania misji FSC.

Decyzja dotycząca tego, czy dany typ roślinności może być certyfikowany powinna być podjęta na drodze indywidualnej oceny każdego przypadku. Powinna ona uwzględniać rozpatrywane gatunki oraz system produkcji w odniesieniu do *funkcji ekosystemu** i *walorów przyrodniczych** wymaganych przez Zasady i Kryteria. By pomóc w podjęciu decyzji Słownik Pojęć zawiera definicję lasu, lasu naturalnego oraz plantacji.

Obszary znajdujące się w granicach geograficznych Jednostki Gospodarowania, które obejmują systemy produkcji rolnej nie podlegają Zasadom i Kryteriom, chyba, że są objęte zakresem planu gospodarowania.

W odniesieniu do produktów i usług Zasady i Kryteria FSC dotyczą produkcji drewna i nieдрzewnych produktów leśnych, *konserwacji**, *ochrony**, funkcji ekosystemowych oraz innych zastosowań. Funkcje ekosystemu obejmują akumulację i gromadzenie węgla, co wpływa na złagodzenie zmian klimatu.

W odniesieniu do wymogów prawa, zamiarem jest FSC uzupełnianie, nie zastępowanie innych inicjatyw wspierających odpowiedzialne zarządzanie gospodarką leśną na świecie. Zasadami i Kryteriami FSC należy posługiwać się w połączeniu z międzynarodowymi, krajowymi i lokalnymi przepisami oraz regulacjami, nawet jeśli Zasady i Kryteria zawierają przepisy bardziej rygorystyczne lub wymagające niż odnośne prawa i regulacje.

Ludność tradycyjna*, której prawa nie są uznawane na poziomie krajowym jako równoważne z prawami *ludności rdzennej** w kontekście Jednostki Gospodarowania, jest traktowana, dla celów Zasad i Kryteriów FSC, jako społeczność lokalna. Ludność tradycyjna, której prawa są uznane na poziomie krajowym jako równoważne z prawami ludności rdzennej w kontekście Jednostki gospodarowania, jest traktowana na równi z ludnością rdzenną dla celów Zasad i Kryteriów FSC.

Tam, gdzie mogą wystąpić sytuacje konfliktowe pomiędzy Zasadami i Kryteriami FSC, a prawem, zastosowanie będą miały określone procedury FSC.

4. Skala, intensywność i ryzyko

Zasady i Kryteria FSC są co do zasady niezależne od skali i intensywności prowadzonych działań gospodarczych. Wszystkie certyfikowane Jednostki Gospodarowania muszą spełniać wymogi wszystkich Zasad i Kryteriów oraz niniejszej Preambuły. Jednocześnie Zasady i Kryteria uznają, że sposoby osiągania zgodności z Zasadami i Kryteriami mogą się różnić w zależności od skali i intensywności prowadzonych działań gospodarczych oraz ryzyka negatywnych wpływów związanych z Organizacją, Jednostką Gospodarowania lub prowadzonymi działaniami.

W zależności od *skali, intensywności i ryzyka** działania wymagane, by osiągnąć zgodność z Zasadami i Kryteriami mogą się różnić w ramach poszczególnych Organizacji. Pojęcie skali, intensywności i ryzyka ma zastosowanie niemal we wszystkich Kryteriach. Wyraźne odniesienie jest zawarte w poszczególnych Kryteriach, o których wiadomo na podstawie doświadczenia, że elastyczne podejście wynikające ze skali, intensywności i ryzyka jest konieczne do osiągnięcia zgodności w zakresie różnych typów roślinności potencjalnie umożliwiających certyfikację, użytkowanych gruntów i powiązanych systemów zarządzania. Jednakże istnieją także wymogi, na przykład te wymagające zgodności z przepisami, które nie są dostosowane do skali, intensywności i ryzyka. Dalsze szczegóły w zakresie interpretacji skali, intensywności i ryzyka, z uwzględnieniem typów i granic elastyczności, znajdują się we wskaźnikach do Standardów Gospodarki Leśnej FSC.

5. Odpowiedzialność za zgodność

Jako standard oparty na praktycznym zastosowaniu, Zasady i Kryteria FSC wyraźnie określają odpowiedzialność.

Odpowiedzialność za zapewnienie zgodności z Zasadami i Kryteriami FSC spoczywa na osobie (osobach) lub podmiotach, które są posiadaczami certyfikatów lub aplikują do takiego statusu. Na potrzeby certyfikacji FSC osoby te lub podmioty określa się mianem 'Organizacji'. Organizacja jest odpowiedzialna za decyzje, polityki i czynności gospodarcze związane z Jednostką gospodarowania. Organizacja jest także odpowiedzialna za wykazanie, że inne osoby lub podmioty, które mają zgodę lub umowę z Organizacją dotyczącą pracy w lub na korzyść Jednostki gospodarowania spełniają wymogi Zasad i Kryteriów FSC. W związku z tym Organizacja jest zobligowana do podjęcia działań korygujących, w przypadku, gdy takie osoby lub podmioty nie spełniają wymogów określonych w Zasadach i Kryteriach.

6. Podstawy certyfikacji

FSC nie wymaga doskonałości w wypełnianiu Zasad i Kryteriów. Nieprzewidywalne zmiany kulturowe, ekologiczne i społeczne mogą powodować sporadyczne niepowodzenia w działaniu. Ponieważ Zasady i Kryteria są głównym komponentem standardu bazującego na praktycznym zastosowaniu, decyzje certyfikacyjne oparte są na:

- Stopniu, w jakim działania w zakresie gospodarowania spełniają poszczególne Kryteria FSC.
- Ważności i/lub konsekwencjach niespełnienia poszczególnych Kryteriów FSC.

Niepowodzenia w działaniu wykryte przez jednostki certyfikujące podczas oceny mogą skutkować mniejszymi lub poważniejszymi Poleceniami Działań Korygujących (Corrective Action Requests, CARs), które są uzależnione od wagi niezgodności.

7. Interpretacje i spory

Pytania dotyczące interpretacji Zasad i Kryteriów należy kierować za pośrednictwem procedur opracowanych przez FSC. W przypadku sporów między zainteresowanymi stronami dotyczących zgodności lub interpretacji Zasad i Kryteriów oraz Standardów Gospodarki Leśnej FSC, zastosowanie mają odpowiednie procedury FSC dotyczące rozwiązywania sporów i interpretacji.

E Zasady i Kryteria FSC

Zasada 1: Zgodność z prawem

Organizacja* musi przestrzegać wszystkich **obowiązujących przepisów***, regulacji i **ratyfikowanych*** na szczeblu krajowym, międzynarodowych traktatów, konwencji i porozumień.

- 1.1 *Organizacja** musi być prawnie zdefiniowanym podmiotem o jasnej, udokumentowanej i niepodlegającej zaskarżeniu *rejestracji** wraz z pisemnym upoważnieniem *właściwego organu** do prowadzenia określonej działalności.
- 1.2 *Organizacja** musi wykazać, że *status prawny** *Jednostki Gospodarowania**, uwzględniając prawo posiadania, *prawa użytkowania** oraz granice są jasno zdefiniowane.
- 1.3 *Organizacja** musi posiadać *prawa** do prowadzenia działań w ramach *Jednostki Gospodarowania**, które odzwierciedlają *status prawny** Organizacji i *Jednostki Gospodarowania*, i są zgodne z powiązаныmi wytycznymi prawa krajowego i *praw lokalnych**, a także regulacji oraz wymogów administracyjnych. Prawa, o których mowa muszą zapewniać możliwość pozyskiwania produktów i/lub świadczenia *usług ekosystemowych** z danej *Jednostki Gospodarowania*. Organizacja uiszcza prawnie zdefiniowane opłaty związane z obowiązującymi prawami i zobowiązaniami.
- 1.4 *Organizacja** musi opracować i wdrożyć środki i/lub zaangażować w tym celu odpowiednie organy, by systematycznie chronić *Jednostkę Gospodarowania** przed nieautoryzowanym lub nielegalnym wykorzystaniem zasobów, osiedlaniem się lub innymi nielegalnymi działaniami.
- 1.5 *Organizacja** musi wykazywać zgodność z mającymi zastosowanie *przepisami krajowymi**, *przepisami lokalnymi**, *ratyfikowanymi** międzynarodowymi konwencjami i *obligatoryjnymi kodeksami postępowania** odnoszącymi się do transportu i handlu wyrobami leśnymi w obrębie i z danej *Jednostki Gospodarowania** i/lub do punktu pierwszej sprzedaży.
- 1.6 *Organizacja** musi identyfikować, zapobiegać i rozstrzygać spory dotyczące kwestii statutowych lub *praw zwyczajowych**, które w stosownym czasie mogą być rozstrzygane na drodze pozasądowej, poprzez *zaangażowanie* zainteresowanych stron**.
- 1.7 *Organizacja** musi publicznie ogłosić swoje zobowiązanie do nieoferowania i nieprzyjmowania łapówek w postaci pieniędzy lub jakiegokolwiek innej formie korupcji, oraz przestrzegania przepisów antykorupcyjnych, jeśli istnieją. W przypadku braku przepisów antykorupcyjnych Organizacja wdroży inne środki antykorupcyjne odpowiadające *skali** i *intensywności** prowadzonych działań gospodarczych oraz *ryzyku** korupcji.
- 1.8 *Organizacja** musi zademonstrować długoterminowe zobowiązanie do przestrzegania *Zasad** i *Kryteriów FSC** w obrębie *Jednostki gospodarowania** i powiązanych z tym Polityk i Standardów FSC. Oświadczenie odnośnie takiego zobowiązania musi być włączone w darmowy materiał *publicznie dostępny**,.

Zasada 2: Prawa pracowników i warunki zatrudnienia

Organizacja* musi zapewnić utrzymanie lub zwiększenie dobrobytu socjalnego i ekonomicznego swoich pracowników*.

- 2.1 *Organizacja** musi *przestrzegać** zasad i praw w pracy określonych w Deklaracji MOP dotyczącej Podstawowych Zasad i Praw w Pracy (1998) opracowanych na podstawie ośmiu podstawowych Konwencji MOP.
- 2.2 *Organizacja** musi promować *równouprawnienie płci** w zakresie zatrudnienia, możliwości szkolenia, przyznawania kontraktów, *zaangażowania** i działań zarządczych.
- 2.3 *Organizacja** musi wdrożyć praktyki związane z bezpieczeństwem i higieną pracy w celu ochrony pracowników* przed zagrożeniami. Praktyki te, proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych, muszą spełniać lub przekraczać wymagania Kodeksu Postępowania MOP w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy prac leśnych.
- 2.4 *Organizacja** musi wypłacać wynagrodzenie równoważne lub przewyższające minimalne standardy w leśnictwie lub inne wynagrodzenie wynikające z uznanych porozumień w kwestii płac w leśnictwie lub *płacę umożliwiającą utrzymanie**, jeśli jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie prawne. W przypadku, gdy nie istnieje żadne z powyższych, Organizacja, angażując pracowników*, opracuje mechanizmy ustalenia wysokości płacy.
- 2.5 *Organizacja** musi wykazać, że pracownicy otrzymują specjalistyczne szkolenia i nadzór nad wykonywaną pracą, by bezpiecznie i skutecznie wdrożyć *plan gospodarowania** i inne związane z nim czynności.
- 2.6 *Organizacja** musi posiadać opracowane, przy *zaangażowaniu* pracowników**, mechanizmy rozwiązywania skarg i zapewnienia pracownikom godziwej rekompensaty za stratę lub zniszczenie ich własności, *choroby zawodowe** lub *wypadki przy pracy** mające miejsce w trakcie pracy dla Organizacji

Zasada 3: Prawa ludności rdzennej

Organizacja* zidentyfikuje i będzie *podtrzymywała** prawa i *zwyczaje** ludności rdzennej* w zakresie własności, użytkowania i zarządzania ziemią, terytoriami i zasobami, na które wpływ mają działania zarządcze.

- 3.1 *Organizacja** zidentyfikuje *ludność rdzenną**, która istnieje na obszarze *Jednostki Gospodarowania**, lub którą obejmują działania gospodarcze. Organizacja, *przy zaangażowaniu** ludności rdzennej, zidentyfikuje jej prawa do *dzierżawy**, prawa dostępu i korzystania z zasobów leśnych i *usług ekosystemowych**, *prawa zwyczajowe**, a także prawa i obowiązki mające zastosowanie w obrębie Jednostki Gospodarowania. Organizacja zidentyfikuje także obszary, w których powyższe prawa są kwestionowane.
- 3.2 *Organizacja** uzna i *utrzyma** prawa i *prawa zwyczajowe** ludności rdzennej* do zachowania kontroli nad działaniami gospodarczymi w obrębie lub powiązanymi z *Jednostką Gospodarowania**, w celu zapewnienia niezbędnej ochrony jej praw, zasobów, ziem i terytoriów. Delegowanie przez ludność rdzenną kontroli nad działaniami gospodarczymi stronom trzecim wymaga *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody**.
- 3.3 W przypadku przekazania kontroli nad działaniami gospodarczymi należy zawrzeć wiążącą umowę pomiędzy *Organizacją** a *ludnością rdzenną**, która będzie zawarta w drodze *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody**. W umowie należy określić czas jej obowiązywania, postanowienia dotyczące renegocjacji, odnowienia, rozwiązania, warunków ekonomicznych oraz innych postanowień i warunków.
- 3.4 *Organizacja** zidentyfikuje i *utrzyma** prawa, zwyczaje i kulturę *ludności rdzennej**, jak zostało to określone w Deklaracji praw ludności rdzennej Narodów Zjednoczonych (2007 r.) i 169. Konwencji MOP (1989 r.).
- 3.5 *Organizacja**, *przy współpracy** z *ludnością rdzenną**, zidentyfikuje obszary szczególnego znaczenia kulturowego, ekologicznego, ekonomicznego, religijnego lub duchowego, do których ludność rdzenna ma ustawowe lub *zwyczajowe prawa**. Obszary te będą uznane przez Organizację i jej zarząd, i/lub ich ochrona będzie uzgodniona poprzez *zaangażowanie** z ludnością rdzenną.
- 3.6 *Organizacja** *utrzyma** prawo *ludności rdzennej** do ochrony i wykorzystania jej wiedzy tradycyjnej i zrekompensuje ludności rdzennej wykorzystanie takiej wiedzy oraz jej *własności intelektualnej**. Zgodnie z kryterium 3.3 w drodze *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** zostanie zawarte wiążące porozumienie pomiędzy Organizacją, a ludnością rdzenną, w zakresie ochrony i wykorzystania własności intelektualnej.

Zasada 4: Współpraca ze społecznościami

Organizacja* przyczynia się do utrzymania lub poprawy dobrobytu socjalnego i ekonomicznego *lokalnych społeczności**.

- 4.1 *Organizacja** zidentyfikuje *społeczności lokalne** istniejące w obrębie *Jednostki Gospodarowania** oraz te, których dotyczą działania gospodarcze. Organizacja, poprzez *współpracę** ze *społecznościami lokalnymi**, zidentyfikuje ich *prawa posiadania**, prawa dostępu do zasobów leśnych i *usług ekosystemowych**, *prawa zwyczajowe**, a także prawa i obowiązki mające zastosowanie w obrębie *Jednostki Gospodarowania*.
- 4.2 *Organizacja** zidentyfikuje i *utrzyma** prawa i *prawa zwyczajowe** *społeczności lokalnych** do zachowania kontroli nad działaniami gospodarczymi w obrębie lub powiązanymi z *Jednostką Gospodarowania**, w celu zapewnienia niezbędnej ochrony jej praw, zasobów, ziem i terytoriów. Delegowanie przez *społeczności lokalne* kontroli nad działaniami gospodarczymi stronom trzecim wymaga *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody**.
- 4.3 *Organizacja** dostarczy *rozsądne** możliwości zatrudnienia, szkolenia i innych usług *lokalnym społecznościom**, wykonawcom i dostawcom w skali proporcjonalnej do intensywności prowadzonych działań gospodarczych.
- 4.4 Proporcjonalnie do skali, intensywności i wpływu społeczno-ekonomicznego prowadzonych działań, *Organizacja**, przy *zaangażowaniu** ze *społecznościami lokalnymi**, wdroży dodatkowe działania, które przyczynią się do rozwoju społecznego i ekonomicznego.
- 4.5 *Organizacja**, przy *współpracy** ze *społecznościami lokalnymi**, podejmie działania w celu zidentyfikowania, uniknięcia oraz ograniczenia znacznego negatywnego wpływu społecznego, przyrodniczego i ekonomicznego na *społeczności lokalne*, będącego skutkiem jej działań gospodarczych. Działanie będzie odpowiednie do *skali, intensywności i ryzyka** aktywności gospodarczej i jej negatywnego oddziaływania.
- 4.6 *Organizacja**, poprzez *zaangażowanie społeczności lokalnych**, opracuje mechanizmy rozwiązywania skarg i zapewnienia uczciwej rekompensaty *lokalnym społecznościom* i osobom indywidualnym w odniesieniu do skutków działalności gospodarczej Organizacji.
- 4.7 *Organizacja**, przy *współpracy** ze *społecznościami lokalnymi**, zidentyfikuje obszary szczególnego znaczenia kulturowego, ekologicznego, ekonomicznego, religijnego lub duchowego, do których *społeczności lokalne* mają ustawowe lub *zwyczajowe prawa**. Obszary te będą uznane przez Organizację, i ich gospodarowanie, i/lub ich ochrona będzie uzgodniona poprzez *współpracę* ze *społecznościami lokalnymi*.
- 4.8 *Organizacja** *utrzyma** prawo *społeczności lokalnych** do ochrony i wykorzystania ich wiedzy tradycyjnej i zrekompensuje *społecznościom lokalnym* wykorzystanie takiej wiedzy oraz ich *własności intelektualnej**. Zgodnie z kryterium 3.3 w drodze *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** zostanie zawarte wiążące porozumienie pomiędzy Organizacją, a *społecznościami lokalnymi* w zakresie ochrony i wykorzystania własności intelektualnej.

Zasada 5: Korzyści płynące z lasu

Organizacja* efektywnie zarządza gamą wielu produktów i usług **Jednostki gospodarowania*** celem utrzymania lub zwiększenia długoterminowej **rentowności ekonomicznej*** oraz szeregu korzyści przyrodniczych i społecznych.

- 5.1 *Organizacja** identyfikuje, wytwarza lub umożliwia wytwarzanie zróżnicowanych korzyści i/lub produktów korzystając z zasobów i *usług ekosystemowych** istniejących w obrębie *Jednostki gospodarowania**, celem wzmocnienia oraz zróżnicowania lokalnej gospodarki proporcjonalnie do *skali** i *intensywności** prowadzonych działań gospodarczych.
- 5.2 *Organizacja** pozyskuje produkty i usługi z *Jednostki gospodarowania** na poziomie lub poniżej poziomu umożliwiającego trwałe utrzymanie.
- 5.3 *Organizacja** wykazuje, że zarówno pozytywne, jak i negatywne *efekty zewnętrzne** prowadzonych operacji jest ujęte w *planie zarządzania**.
- 5.4 *Organizacja**, jeśli jest to możliwe, proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka**, korzysta z lokalnych wytwórców, lokalnych usług i lokalnej wartości dodanej. Jeśli lokalne możliwości nie są dostępne organizacja podejmie *uzasadnione** próby pomocy w ustanowieniu takowych usług.
- 5.5 *Organizacja** poprzez planowanie i wydatki, proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka**, demonstruje swoje zaangażowanie w długoterminową *żywość ekonomiczną**.

Zasada 6: Wartości przyrodnicze i wpływ na środowisko

Organizacja* utrzyma, zachowa i/lub przywróci *usługi ekosystemowe** i *wartości przyrodnicze** **Jednostki gospodarowania***, a także musi unikać, naprawiać i minimalizować negatywne skutki wpływu na środowisko.

- 6.1 *Organizacja** dokonuje oceny *wartości przyrodniczych** w *Jednostce gospodarowania** oraz poza jej obszarem, na które potencjalnie wpływają działania gospodarcze. Ocenę należy przeprowadzić z uwzględnieniem poziomu szczegółowości, skali i częstotliwości proporcjonalnych do *skali, intensywności i ryzyka** działań gospodarczych. Tak przeprowadzona ocena jest wystarczająca do podjęcia decyzji o koniecznych środkach ochronnych oraz do wykrycia i monitorowania możliwych negatywnych skutków działań gospodarczych.
- 6.2 Przed rozpoczęciem działań mających wpływ na dane siedlisko, *Organizacja** zidentyfikuje i oceni *skalę, intensywność i ryzyko** potencjalnego wpływu działań gospodarczych na zidentyfikowane *wartości przyrodnicze**.
- 6.3 *Organizacja**, proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka** działań, identyfikuje i wdraża skuteczne działania zapobiegające negatywnym wpływom działań gospodarczych na *wartości przyrodnicze** oraz minimalizuje i naprawia te już występujące.

- 6.4** *Organizacja** chroni *rzadkie** i *zagrożone gatunki** oraz ich *siedliska** w *Jednostce gospodarowania** poprzez ustanowienie *stref ochronnych**, *obszarów ochronnych**, *łączości przestrzennej** i/lub (gdzie jest to konieczne) inne bezpośrednie środki konieczne dla ich przetrwania i żywotności. Podjęte działania są proporcjonalne do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych oraz do stanu ochrony i wymogów ekologicznych odnoszących się do rzadkich i zagrożonych gatunków. Ustanawiając zakres działań podejmowanych wewnątrz *Jednostki gospodarowania*, *Organizacja* bierze pod uwagę zasięg geograficzny i wymagania ekologiczne dla rzadkich i zagrożonych gatunków poza obszarem *Jednostki gospodarowania*.
- 6.5** *Organizacja** identyfikuje i chroni reprezentatywne obszary ekosystemów rodzimych i/lub przywraca je do bardziej naturalnych warunków. Jeśli obszary reprezentatywne ekosystemów rodzimych nie istnieją lub nie są wystarczające, *Organizacja* przywróci część *Jednostki gospodarowania** do bardziej naturalnych warunków. Rozmiar obszarów i środki podjęte w celu ich ochrony lub przywrócenia, również na plantacjach, będą proporcjonalne do stanu ochrony i wartości ekosystemów na poziomie krajobrazu oraz *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych.
- 6.6** *Organizacja** skutecznie utrzymuje nieprzerwane istnienie naturalnie występujących, rodzimych gatunków oraz genotypów i zapobiega utracie *różnorodności biologicznej**, zwłaszcza poprzez zarządzanie siedliskami w obrębie *Jednostki Gospodarowania**. *Organizacja* wykaże posiadanie skutecznych środków zarządzania i kontroli nad myślistwem, połowami, zastawianiem pułapek oraz zbieractwem.
- 6.7** *Organizacja** chroni lub odtwarza naturalne ciekі wodne, zbiorniki wodne, strefy nadbrzeżne oraz ich *łączość*. *Organizacja* unika negatywnego wpływu na jakość oraz ilość wody, a także ogranicza i naprawia występujące negatywne oddziaływania.
- 6.8** *Organizacja** zarządza *krajobrazem** *Jednostki Gospodarowania** celem utrzymania i/lub odtworzenia urozmaiconej mozaiki gatunków, rozmiarów, wieku, skal przestrzennych i cykli regeneracyjnych właściwych dla *walorów krajobrazowych** w danym regionie oraz w celu poprawy *odporności** środowiskowej i ekonomicznej.
- 6.9** *Organizacja** nie przekształca *lasów** naturalnych w *plantacje** ani lasów naturalnych lub plantacji na terenach bezpośrednio przekształconych z lasów naturalnych w nieleśne formy użytkowania terenu, z wyjątkiem przypadków, gdy konwersja:
- a) dotyczy bardzo ograniczonego obszaru *Jednostki Gospodarowania**, i
  - b) zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne i długoterminowe korzyści w zakresie ochrony w *Jednostce gospodarowania*, i
  - c) nie niszczy, ani nie zagraża *szczególnym walorom ochronnym (HCV) **, ani żadnym siedliskom lub zasobom koniecznym dla zachowania lub wzmocnienia tych szczególnych walorów ochronnych.
- 6.10** *Jednostki Gospodarowania** obejmujące *plantacje**, które zostały ustanowione na obszarach przekształconych z *lasu naturalnego** po listopadzie 1994 r. nie kwalifikują się do certyfikacji, chyba że:
- a) dostarczono jasne i wystarczające dowody, że *Organizacja** nie była bezpośrednio ani pośrednio odpowiedzialna za konwersję, lub
  - b) konwersja dotyczyła bardzo ograniczonej części obszaru *Jednostki gospodarowania** i zapewniła wyraźne, istotne, dodatkowe, bezpieczne, długoterminowe korzyści w zakresie ochrony w *Jednostce Gospodarowania*.

Zasada 7: Planowanie gospodarowania

Organizacja* posiada **plan gospodarowania*** zgodny z jej polityką i **celami***, proporcjonalny do **skali, intensywności i ryzyka*** prowadzonych działań gospodarczych. Plan gospodarowania jest wdrażany i aktualizowany w oparciu o monitoring celem wspierania **zarządzania adaptacyjnego***. Powiązanie planowania i dokumentacji musi być wystarczające do kierowania personelem, informowania **zaangażowanych* i zainteresowanych stron*** oraz do uzasadnienia decyzji gospodarczych.

- 7.1 Proporcjonalnie do **skali, intensywności i ryzyka*** prowadzonych działań gospodarczych, **Organizacja*** ustanawia polityki (wizje i wartości) i **cele*** zarządzania, które są właściwe dla środowiska, korzystne społecznie i opłacalne ekonomicznie. Podsumowania polityk i celów muszą być włączone do **planu gospodarowania*** i udostępnione publicznie.
- 7.2 **Organizacja*** musi* posiadać i wdrażać **plan gospodarowania* Jednostką Gospodarowania***, który jest w pełni zgodny z politykami i **celami*** ustanowionymi zgodnie z kryterium 7.1. Plan gospodarowania musi opisywać zasoby naturalne istniejące na terenie Jednostki Gospodarowania i wyjaśniać, w jaki sposób plan ten spełnia wymogi certyfikacji FSC. Plan gospodarowania musi obejmować planowanie gospodarowania zasobami leśnymi i społecznymi, stosownie do **skali, intensywności i ryzyka*** planowanych działań.
- 7.3 **Plan gospodarowania*** zawiera możliwe do weryfikacji cele, za pomocą których można ocenić postępy w realizacji każdego z wcześniej określonych **celów***.
- 7.4 **Organizacja*** musi okresowo aktualizować i rewidować planowanie gospodarowania oraz dokumentację proceduralną w celu uwzględnienia wyników monitorowania i ewaluacji, uwag **zainteresowanych stron*** lub nowych informacji naukowych lub technicznych, a także w celu reakcji na zmieniające się okoliczności przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne.
- 7.5 **Organizacja*** bezpłatnie **upublicznia*** podsumowanie **planu gospodarowania***. Inne, istotne elementy planu gospodarowania, z wyłączeniem informacji poufnych, są dostępne dla **zaangażowanych stron*** na żądanie, po kosztach skopiowania i przygotowania.
- 7.6 **Organizacja***, proporcjonalnie do **skali, intensywności i ryzyka*** prowadzonych działań gospodarczych, aktywnie i transparentnie angażuje **zaangażowane strony*** w procesy planowania gospodarowania i procesy monitorowania i, na żądanie, włącza **zainteresowane strony**.

Zasada 8: Monitorowanie i ocena

Organizacja* wykazuje, że postęp w osiągnięciu *celów gospodarowania**, wpływy działań w zakresie zarządzania oraz stan *Jednostki gospodarowania** są monitorowane i oceniane proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych w celu implementacji *zarządzania adaptacyjnego**.

- 8.1 *Organizacja** monitoruje wdrażanie swojego *planu gospodarowania**, uwzględniając polityki i *cele**, postęp w realizacji planowanych działań oraz osiągnięcie weryfikowalnych celów.
- 8.2 *Organizacja** monitoruje oraz ocenia przyrodnicze i społeczne skutki działań prowadzonych w ramach *Jednostki Gospodarowania** oraz zmiany jej warunków przyrodniczych.
- 8.3 *Organizacja** analizuje wyniki monitorowania i oceny, a także wyciąga wnioski z prowadzonych analiz i włącza je do procesu planowania.
- 8.4 *Organizacja** bezpłatnie *upublicznia** podsumowanie wyników monitorowania, z wyłączeniem poufnych informacji.
- 8.5 *Organizacja** posiada i wdraża system śledzenia wszystkich produktów z *Jednostki Gospodarowania*, które są wprowadzane do obrotu jako certyfikowane w systemie FSC. System ten jest stosowny do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych i umożliwia wykazanie źródła i objętości w odniesieniu do planowanej rocznej produkcji.

Zasada 9: Szczególne wartości ochronne

Organizacja* utrzymuje i/lub wzmacnia *szczególne wartości ochronne** w *Jednostce Gospodarowania** poprzez zastosowanie *podejścia przezornościowego**.

9.1 *Organizacja**, poprzez *zaangażowanie** z *zaangażowanymi** i *zainteresowanymi stronami** oraz innych środków i źródeł, ocenia i odnotowuje obecność i status poniższych *szczególnych wartości ochronnych** w *Jednostce gospodarowania** proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych oraz prawdopodobieństwa występowania szczególnych wartości ochronnych:

HCV 1 – Różnorodność gatunkowa. Koncentracja *różnorodności biologicznej** z uwzględnieniem gatunków endemicznych oraz gatunków rzadkich i *zagrożonych**, które mają istotne znaczenie na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym.

HCV 2 – Ekosystemy i mozaiki na poziomie krajobrazu. Nienaruszone krajobrazy leśne oraz *ekosystemy** i mozaiki ekosystemowe występujące na poziomie krajobrazu o istotnym znaczeniu na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym, które dodatkowo zawierają zdolne do przeżycia populacje większości naturalnie występujących gatunków w ich naturalnym sposobie występowania i zagęszczenia.

HCV 3 – Ekosystemy i siedliska. Rzadkie lub zagrożone ekosystemy, *siedliska** lub *ostoje**.

HCV 4 – Krytyczne usługi ekosystemów. Podstawowe *usługi ekosystemowe** w sytuacjach krytycznych, włączając w to ochronę zlewni wodnych i kontrolę erozji wrażliwych gleb i zboczy.

HCV 5 – Potrzeby społeczności lokalnych. Miejsca i zasoby o fundamentalnym znaczeniu dla zaspokajania podstawowych potrzeb *społeczności lokalnych** lub *ludności rdzennej** (w zakresie środków do życia, zdrowia, odżywiania, wody itp.) zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.

HCV 6 – Wartości kulturowe. Miejsca, zasoby, siedliska i *krajobrazy** o globalnym lub krajowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym i/lub istotnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym lub religijnym/uświęconym dla tradycyjnej kultury lokalnych społeczności lub ludności rdzennej, zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.

9.2 *Organizacja**, poprzez *zaangażowanie** z *zaangażowanymi** i *zainteresowanymi stronami** oraz ekspertami, opracowuje skuteczne strategie mające na celu utrzymanie i/lub wzmocnienie zidentyfikowanych *szczególnych wartości ochronnych**.

9.3 *Organizacja** wdraża strategie i działania mające na celu utrzymanie i/lub wzmocnienie zidentyfikowanych *szczególnych wartości ochronnych**. Strategie i działania uwzględniają *podejście przezornościowe** oraz są proporcjonalne do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych.

9.4 *Organizacja** wykazuje, że przeprowadza okresowy monitoring celem oceny zmian w statusie *szczególnych wartości ochronnych**, a także dostosowuje swoje strategie zarządzania, by zapewnić ich skuteczną ochronę. Monitorowanie musi być proporcjonalne do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych oraz obejmować *współpracę** z *zaangażowanymi** i *zainteresowanymi stronami** oraz ekspertami.

Zasada 10: Wdrażanie działań gospodarczych

Działania gospodarcze prowadzone przez lub dla *Organizacji** na obszarze *Jednostki gospodarowania** są wybierane i wdrażane zgodnie z polityką i *celami** ekonomicznymi, przyrodniczymi i społecznymi *Organizacji* oraz *Zasadami** i *Kryteriami**.

- 10.1 Po pozyskaniu drewna lub zgodnie z *planem gospodarowania** *Organizacja**, poprzez naturalne lub sztuczne metody, odnowi pokrywę roślinną do stanu sprzed pozyskania lub bardziej naturalnych warunków.
- 10.2 Do odnowienia *Organizacja** wykorzystuje gatunki dobrze przystosowane ekologicznie do miejsca i *celów** gospodarowania. *Organizacja* wykorzystuje do regeneracji *gatunki rodzime** i lokalne *genotypy**, chyba że istnieje wyraźne i przekonujące uzasadnienie do użycia innych.
- 10.3 *Organizacja** wykorzystuje gatunki *obce**, tylko kiedy wiedza i/lub doświadczenie wykazują, że wszelkie oddziaływania inwazyjne mogą być kontrolowane oraz zastosowano skuteczne środki ograniczające ryzyko.
- 10.4 *Organizacja** nie używa *organizmów modyfikowanych genetycznie** w obrębie *Jednostki gospodarowania**.
- 10.5 *Organizacja** stosuje praktyki *hodowlane**, które są ekologicznie odpowiednie dla roślinności, gatunków, miejsc i *celów** gospodarowania.
- 10.6 *Organizacja** minimalizuje lub dąży do unikania stosowania nawozów. W przypadku stosowania nawozów *Organizacja* wykaże, że ich użycie jest równe lub bardziej korzystne z ekologicznego i ekonomicznego punktu widzenia niż stosowanie systemów hodowlanych, które nie wymagają nawozów, oraz że zapobiega, łagodzi i/lub naprawia szkody powstałe w stosunku do *wartości przyrodniczych**, w tym gleby.
- 10.7 *Organizacja** używa zintegrowanego systemu walki ze szkodnikami i praktyk *hodowlanych**, w celu uniknięcia lub wyeliminowania użycia *pestycydów** chemicznych. *Organizacja* nie wykorzystuje pestycydów chemicznych zakazanych polityką FSC. W przypadku użycia pestycydów, *Organizacja* zapobiega, łagodzi i/lub naprawia szkody powstałe w stosunku do *wartości przyrodniczych** i zdrowia ludzkiego.
- 10.8 *Organizacja** minimalizuje, monitoruje i ściśle kontroluje stosowanie *środków kontroli biologicznej** zgodnie z *akceptowalnymi na szczeblu międzynarodowym protokołami naukowymi**. W przypadku użycia *środków kontroli biologicznej** *Organizacja* zapobiega, łagodzi i/lub naprawia szkody powstałe w stosunku do *wartości przyrodniczych**.
- 10.9 *Organizacja** dokonuje oceny ryzyka i wdraża działania mające na celu zredukowanie potencjalnego negatywnego wpływu zagrożeń naturalnych proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka**.
- 10.10 *Organizacja** zarządza rozwojem infrastruktury, działaniami transportowymi i *hodowlą lasu**, tak by chronić zasoby wodne i gleby, a także by zapobiegać, łagodzić i/lub naprawiać skutki zaburzeń i szkód powstałych w stosunku do *rzadkich* i zagrożonych gatunków*, siedlisk*, ekosystemów* i walorów krajobrazowych**
- 10.11 *Organizacja** zarządza działaniami związanymi z pozyskiwaniem drewna oraz *niedrzewnych produktów leśnych** w celu zachowania *wartości środowiskowych**, ograniczenia ilości odpadów produkcyjnych oraz uniknięcia szkody dla innych produktów i usług.
- 10.12 *Organizacja** gospodaruje materiałami odpadowymi w sposób przyjazny dla środowiska.

F Słownik pojęć

Słownik pojęć uwzględnia akceptowane międzynarodowo definicje z określonej liczby źródeł, kiedy jest to możliwe. Obejmują one Konwencję o różnorodności biologicznej (1992), Milenijną ocenę ekosystemów (2005), a także definicje ze słowników internetowych zamieszczonych na stronie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union IUCN), Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organisation, ILO) oraz Programu inwazyjnych gatunków obcych Konwencji o różnorodności biologicznej (The Invasive Alien Species Programme of the Convention on Biological Diversity). W przypadku odwołania się do innych źródeł podano stosowny odnośnik.

Definicje opracowane w trakcie powstawania Zasad i Kryteriów oraz ich przeglądu opatrzone są odnośnikiem FSC 2011. Definicje zaczerpnięte z Wersji 4-0 Zasad i Kryteriów zostały pierwotnie opublikowane w listopadzie 1994 r. i są opatrzone odnośnikiem FSC 1994.

Pojęcie 'na podstawie' oznacza, że dana definicja została zaadaptowana z istniejącej definicji dostarczonej na przykład w Wersji 4-0 Zasad i Kryteriów lub innych międzynarodowych źródeł.

Pojęcia użyte w tej wersji Zasad i Kryteriów, które nie zostały zdefiniowane w Słowniku pojęć lub innych normatywnych dokumentach FSC, są używane zgodnie z ogólnie przyjętą słownikową definicją zawartą w słownikach języka angielskiego.

Zarządzanie adaptacyjne: Systematyczny proces ciągłego ulepszania polityk w zakresie gospodarowania i praktyk poprzez wyciąganie wniosków z bieżących działań (*Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union, IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).*

Gatunki obcego pochodzenia: Gatunki, podgatunki lub niższe jednostki taksonomiczne wprowadzone poza swój naturalny przeszły lub obecny obszar występowania, włączając jakiegokolwiek części, gamety, nasiona, jaja lub zarodniki tych gatunków, które mogą przetrwać, a następnie się rozmnożyć (*Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej (Convention on Biological Diversity, CBD), Program dotyczący inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej CBD).*

Zaangażowana strona: Jakakolwiek osoba, grupa osób lub podmiot, który podlega lub może podlegać wpływom działalności Jednostki. Przykłady obejmują, ale nie ograniczają się (np. w przypadku właścicieli gruntów położonych w dole cieków) do osób, grup osób lub podmiotów zlokalizowanych w sąsiedztwie Jednostki Gospodarowania.

Przykłady zaangażowanych stron to:

- Lokalne społeczności
- Ludność rdzenna
- Pracownicy
- Mieszkańcy lasu
- Sąsiedzi
- Właściciele gruntów położonych w dole cieków
- Lokalni przetwórcy
- Lokalne przedsiębiorstwa
- Posiadacze praw własności i użytkowania, w tym właściciele gruntów
- Organizacje uprawnione do działania lub działające w imieniu zaangażowanych stron, na przykład organizacje pozarządowe zajmujące się kwestiami społecznymi i przyrodniczymi, związki zawodowe itd. (*Źródło: FSC 2011*)

Obowiązujące prawo: Prawo mające zastosowanie w ramach działania Organizacji jako legalnego podmiotu prawnego lub przedsiębiorstwa dla lub na rzecz Jednostki gospodarowania oraz te przepisy, które mają wpływ na wdrożenie Zasad i Kryteriów FSC. Obejmuje ono dowolną kombinację prawa ustawowego (zatwierdzonego przez parlament), orzecznictwa (interpretacje sądowe), przepisów pomocniczych, powiązanych procedur administracyjnych oraz krajowej konstytucji (jeśli istnieje), która zawsze jest nadrzędna względem wszystkich innych instrumentów prawnych (*Źródło: FSC 2011*).

Różnorodność biologiczna: Różnorodność pośród wszystkich żywych organizmów zamieszkujących, między innymi, ekosystemy lądowe, morskie i inne ekosystemy wodne oraz kompleksy ekologiczne, których są częścią, a także różnorodność w obrębie gatunków, pomiędzy gatunkami i różnorodność ekosystemów (*Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej, 1992, Artykuł 2*).

Środki kontroli biologicznej: Organizmy użyte do eliminacji lub regulacji populacji innych organizmów (*Źródło: FSC 1994 oraz Światowa Unia Ochrony Przyrody. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN*).

Konflikty pomiędzy Zasadami i Kryteriami a prawem: Sytuacje, w których nie jest możliwe przestrzeganie w tym samym czasie Zasad i Kryteriów oraz prawa (*Źródło: FSC 2011*).

Łączność: Miara połączenia lub przestrzennej ciągłości korytarza, sieci lub matrycy. Im mniejsze luki, tym większa łączność. Powiązana jest z koncepcją strukturalnej łączności; funkcjonalna lub behawioralna łączność odnosi się do połączenia przestrzeni w odniesieniu do procesu, np. przemieszczanie się zwierząt poprzez różne elementy krajobrazu. (*Źródło: R.T.T. Forman. 1995. Mozaiki lądowe. Ekologia krajobrazów i regionów, Cambridge University Press, str. 632*). Łączność wodna dotyczy dostępności i transportu materiałów oraz organizmów, poprzez wody gruntowe oraz powierzchniowe, między różnymi szlakami wszystkich typów ekosystemów wodnych.

Konserwacja/Ochrona: Pojęć tych używa się zamiennie odnosząc się do działań gospodarczych mających na celu utrzymanie wcześniej określonych długoterminowych wartości przyrodniczych lub kulturowych. Działania gospodarcze mogą ograniczać się do zerowej lub minimalnej interwencji ale też rozszerzać się aż po ściśle określone działania mające na celu utrzymanie lub kompatybilność z utrzymaniem zidentyfikowanych wartości (*Źródło: FSC 2011*).

Strefy ochronne i obszary ochronne: Zdefiniowane obszary, wyznaczone i zarządzane przede wszystkim w celu ochrony gatunków, siedlisk, ekosystemów oraz cech naturalnych i innych specyficznych dla danego miejsca wartości z uwagi na ich naturalne wartości środowiskowe lub kulturowe, lub do celów monitorowania, ewaluacji i badań, niekoniecznie wykluczając przy tym inne aktywności związane z gospodarowaniem. Na potrzeby Zasad i Kryteriów powyższe terminy są stosowane zamiennie, bez wskazywania na wyższość jednego względem drugiego w kontekście konserwacji lub ochrony. Termin 'obszary chronione' nie jest stosowany, gdyż sugeruje on prawny lub oficjalny status ustanowiony na mocy regulacji prawnych w wielu krajach. W kontekście Zasad i Kryteriów działania w obrębie takich obszarów powinny uwzględniać aktywną, nie bierną, ochronę (*Źródło: FSC 2011*).

Krytyczny: Pojęcie krytycznego lub fundamentalnego w Zasadzie 9 i HCV odnosi się do niemożności zastąpienia i przypadków, w których utrata lub poważne uszkodzenie takiego HCV spowodowałoby poważne szkody wśród zaangażowanych stron. Funkcja ekosystemu uznana jest za krytyczną (HCV 4), kiedy jej zakłócenie może spowodować lub stanowić zagrożenie negatywnym wpływem na dobrostan, zdrowie lub przetrwanie lokalnych społeczności, środowisko, HCV lub funkcjonowanie istotnej infrastruktury (drogi, tamy, budynki itp.) dla dobrostanu. Pojęcie krytyczny odnosi się do znaczenia i ryzyka dla zasobów naturalnych oraz wartości przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych (*Źródło: FSC 2011*).

Kryterium (l.mn. Kryteria): środek oceny do weryfikacji, czy dana Zasada (gospodarki leśnej) została spełniona (*Źródło: FSC 1994*).

Prawo zwyczajowe: Powiązane ze sobą zbiory praw zwyczajowych mogą być uznane jako prawo zwyczajowe. W części jurysdykcji prawo zwyczajowe jest równoważne z prawem ustawowym, w ramach określonego obszaru kompetencji i może zastępować prawo ustawowe w obrębie zidentyfikowanych grup etnicznych i społecznych. W niektórych jurysdykcjach prawo zwyczajowe uzupełnia prawo ustawowe i jest stosowane w określonych okolicznościach. (Źródło: Na podstawie N.L. Peluso and P. Vandergeest. 2001. *Genealogie polityczne lasu i praw zwyczajowych w Indonezji, Malezji i Tajlandii*, *Journal of Asian Studies* 60(3):761–812).

Prawa zwyczajowe: Prawa będące rezultatem serii długich powszechnych i zwyczajowych działań, które poprzez swoją powtarzalność i nieprzerwalność uzyskały moc prawną w ramach danej jednostki geograficznej lub socjologicznej (Source: FSC 1994).

Żywotność ekonomiczna: Zdolność do rozwoju i przetrwania jako niezależna jednostka społeczna, ekonomiczna lub polityczna. Żywotność ekonomiczna może wymagać, ale nie musi być synonimem, opłacalności (Źródło: Na podstawie definicji umieszczonej na stronie internetowej Europejskiej Agencji Środowiska).

Ekosystem: Dynamiczny kompleks zbiorowisk roślin, zwierząt i mikroorganizmów, z uwzględnieniem ich środowiska nieożywionego, współistniejący jako jednostka funkcjonalna (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej, 1992, Artykuł 2).

Funkcja ekosystemu: Rzeczywista charakterystyka ekosystemu związana z zestawem warunków i procesów, które umożliwiają jego integralność (takich jak wydajność pierwotna, łańcuch pokarmowy i cykle biogeochemiczne). Funkcje ekosystemu obejmują następujące procesy: rozkład, produkcja, obieg składników odżywczych i energii. Dla celów FSC definicja ta obejmuje także ekologiczne i ewolucyjne procesy, takie jak przepływ genów i reżimy zaburzeń, cykle regeneracyjne i stadia rozwoju (sukcesje) ekologicznego (Źródło: Na podstawie R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. *Ekosystemy i dobrobyt ludzki: Synteza. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC*; oraz R.F. Noss. 1990. *Wskaźniki do monitorowania różnorodności biologicznej: a podejście hierarchiczne. Konserwacja biologiczna* 4(4):355–364).

Usługi ekosystemowe: Korzyści, które ludzie czerpią z ekosystemów. Obejmują one:

- a. zaopatrywanie w pożywienie, produkty leśne i wodę;
- b. usługi regulacyjne, takie jak regulacja w przypadku powodzi, suszy, degradacji terenu, jakości powietrza, klimatu i chorób;
- c. usługi wspierające takie jak tworzenie gleby i obieg składników odżywczych;
- d. oraz usługi kulturowe i wartości kulturowe takie jak rekreacyjne, duchowe, religijne i inne korzyści niematerialne.

(Źródło: Na podstawie R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. *Ekosystemy i samopoczucie człowieka: Synteza. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC*).

Zaangażować lub zaangażowanie: Proces, w którym Organizacja komunikuje się, konsultuje się i/lub zapewnia udział zainteresowanym i/lub zaangażowanym stronom zapewniając jednocześnie, że ich obawy, pragnienia, oczekiwania, potrzeby, prawa i możliwości są uwzględniane podczas ustanawiania, wdrożenia i aktualizacji planu gospodarowania (Źródło: FSC 2011).

Wartości przyrodnicze: Poniższy zestaw elementów środowiska biofizycznego i ludzkiego:

- a. funkcje ekosystemu (z uwzględnieniem sekwestracji i magazynowania węgla)
- b. różnorodność biologiczna
- c. zasoby wodne
- d. gleby
- e. atmosfera
- f. walory krajobrazowe (z uwzględnieniem wartości kulturowych i duchowych).

Aktualna wartość przypisana powyższym elementom uzależniona jest od ludzkich i społecznych wyobrażeń (Źródło: FSC 2011).

Efekty zewnętrzne: Pozytywny i negatywny wpływ działań na strony, które nie są w nie bezpośrednio zaangażowane lub wpływ na zasoby naturalne lub na środowisko, które zwykle nie wchodzi w skład standardowych systemów księgowania kosztów, tak, że ceny rynkowe produktów będących następstwem tych działań nie odzwierciedlają pełni kosztów lub korzyści (Źródło: FSC 2011).

Las: Obszar ziemi zdominowany przez drzewa (Źródło: FSC 2011. Zaczepnięte z Przewodnika FSC dla Jednostek certyfikujących, Zakres certyfikacji leśnej, Część 2.1 po raz pierwszy opublikowana w 1998 i zrewidowana jako FSC-GUI-20-200 w 2005, a następnie poddana kolejnej rewizji w 2010 jako FSC-DIR-20-007 FSC Dyrektywa FSC dotycząca oceny gospodarki leśnej, ADVICE-20-007-01).

Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda (Free, Prior, and Informed Consent, FPIC): Prawny warunek, na mocy którego można stwierdzić, że osoba lub społeczność udzieliła zgody na działanie przed jego rozpoczęciem, na podstawie wyraźnego zrozumienia faktów, skutków i przyszłych konsekwencji działań oraz będąc w posiadaniu wszystkich istotnych faktów w chwili wydania zgody. Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda obejmuje prawo do udzielania, modyfikowania, wstrzymywania lub cofania zatwierdzenia (Źródło: Na podstawie Wstępnego dokumentu roboczego dotyczącego wolnej, uprzedniej i świadomej zgody ludności rdzennej (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8 July 2004) podczas 22 sesji Komisji Narodów Zjednoczonych dotyczącej praw człowieka, Podkomisja ds. promocji i ochrony praw człowieka, Grupa robocza ds. ludności rdzennej, 19–23 lipca 2004).

Równouprawnienie płci: Równouprawnienie płci lub równość płci oznacza, że kobiety i mężczyźni mają równe warunki do korzystania z pełni praw człowieka oraz do przyczyniania się do rozwoju gospodarczego, społecznego, kulturowego oraz politycznego i czerpania korzyści z niego płynących. (Źródło: Na podstawie warsztatów FAO, IFAD i ILO py. 'Luki, trendy i aktualne badania w zakresie płci w zatrudnieniu w rolnictwie i na obszarach wiejskich: zróżnicowane ścieżki wyjścia z ubóstwa', Rzym, od 31 marca do 2 kwietnia 2009.).

Organizm zmodyfikowany genetycznie: Organizm, którego materiał genetyczny został zmieniony w sposób niewystępujący naturalnie przez krycie i/lub naturalną rekombinację (Źródło: Na podstawie FSC-POL-30-602 FSC Interpretacja dotycząca GMO (Organizmów modyfikowanych genetycznie)).

Genotyp: Genetyczna budowa organizmu (Źródło: FSC 2011).

Siedlisko: Miejsce lub rodzaj miejsca, w którym występuje organizm lub populacja (Źródło: Na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej, Artykuł 2).

Szczególne wartości ochronne (High Conservation Value, HCV): Dowolny z poniższych walorów:

HCV 1 - Różnorodność gatunkowa. Koncentracja różnorodności biologicznej* z uwzględnieniem gatunków endemicznych oraz gatunków rzadkich i zagrożonych*, które mają istotne znaczenie na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym.

HCV 2 - Ekosystemy i mozaiki na poziomie krajobrazu. Nienaruszone krajobrazy leśne oraz ekosystemy* i mozaiki ekosystemowe występujące na poziomie krajobrazu o istotnym znaczeniu na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym, które dodatkowo zawierają zdolne do przeżycia populacje większości naturalnie występujących gatunków w ich naturalnym sposobie występowania i zagęszczenia.

HCV 3 - Ekosystemy i siedliska. Rzadkie lub zagrożone ekosystemy, siedliska* lub ostoje*.

HCV 4 - Krytyczne usługi ekosystemów. Podstawowe funkcje ekosystemowe* w sytuacjach krytycznych, włączając w to ochronę zlewni wodnych i kontrolę erozji w wrażliwych glebach i zboczach.

HCV 5 - Potrzeby społeczności lokalnych. Miejsca i zasoby o fundamentalnym znaczeniu dla zaspokajania

podstawowych potrzeb *społeczności lokalnych** lub *ludności rdzennej** (w zakresie środków do życia, zdrowia, odżywiania, wody itp.) zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.

HCV 6 - Wartości kulturowe. Miejsca, zasoby, siedliska i *krajobrazy** o globalnym lub krajowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym i/lub istotnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym lub religijnym/uświęconym dla tradycyjnej kultury lokalnych społeczności lub ludności rdzennej, zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej (Źródło: FSC 2011).

Ludność rdzenna: Ludzie lub grupa ludzi, którą można zidentyfikować w poniższy sposób:

- Kluczową cechą lub kryterium jest samoidentyfikacja na poziomie indywidualnym jako ludność rdzenna oraz akceptacja członków społeczności
- Ciągłość historyczna ze społecznością przedkolonialną i/lub przedosadniczą
- Silny związek z obszarami i otaczającymi je zasobami naturalnymi
- Odrębny system społeczny, ekonomiczny lub polityczny
- Odrębny język, kultura i system wierzeń
- Tworzenie niedominującej grupy społecznej
- Decydująca się zachowywać i powielać środowisko rodowe oraz systemy, jako wyróżniające ludzi i wspólnoty.

(Źródło: Na podstawie Stałego Forum Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat problemów ludności rdzennej, Broszura 'Kim są ludności rdzenne' październik 2007; Grupa rozwojowa Organizacji Narodów Zjednoczonych 'Przewodnik po zagadnieniach dotyczących ludności rdzennej' 2009, Deklaracja praw ludności rdzennej, 13 września 2007).

Własność intelektualna: Praktyki oraz wiedza, innowacje i inne wytwory umysłu. (Źródło: Na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej, Artykuł 8(j); oraz Światowej Organizacji Własności Intelektualnej. Czym jest własność intelektualna? Publikacja numer. 450(E), niedatowana).

Intensywność: Miara siły, powagi lub mocy działalności gospodarczej lub innej wpływającej na charakter prowadzonych działań (Źródło: FSC 2011).

Zainteresowana strona: Jakakolwiek osoba, grupa osób lub podmiot wykazująca zainteresowanie lub będąca znana z zainteresowania aktywnością Jednostki Gospodarowania. Poniżej zamieszczono przykłady zainteresowanych stron.

- Organizacje zajmujące się ochroną przyrody, na przykład przyrodnicze organizacje pozarządowe
- Organizacje pracownicze, np. związki zawodowe
- Organizacje zajmujące się prawami człowieka, na przykład społeczne organizacje pozarządowe
- Lokalne projekty w zakresie rozwoju
- Lokalne samorządy
- Krajowe departamenty rządowe działające na danym obszarze
- Krajowe biura FSC
- Eksperti w zakresie konkretnych zagadnień, np. szczególnych wartości ochronnych (Źródło: FSC 2011).

Protokół naukowy akceptowalny na szczeblu międzynarodowym: Z góry określona procedura naukowa, opublikowana przez międzynarodową sieć lub unię naukową, lub często występująca w międzynarodowej literaturze naukowej (Źródło: FSC 2011).

Gatunki inwazyjne: Gatunki gwałtownie rozwijające się poza ich rodzimym zasięgiem. Gatunki inwazyjne mogą zmieniać relacje ekologiczne między gatunkami rodzimymi, a także wpływać na funkcje ekosystemu i zdrowie ludzkie (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union, IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Obszary i terytoria: Na potrzeby Zasad i Kryteriów są to obszary lub terytoria, które, w ujęciu tradycyjnym, były własnością ludności rdzennej lub społeczności lokalnych lub były zwyczajowo użytkowane lub zajmowane, i na których dostęp do zasobów naturalnych ma kluczowe znaczenie dla trwałości ich kultury i utrzymania (Źródło: Na podstawie Banku Światowego OP 4.10 Ludność rdzenna, sekcja 16 (a), lipiec 2005.)

Krajobraz: Geograficzna mozaika złożona z oddziałujących na siebie ekosystemów będąca rezultatem wzajemnego oddziaływania czynników geologicznych, topograficznych, glebowych, klimatycznych, biotycznych i ludzkich na danym obszarze (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Walory krajobrazowe: Walory krajobrazu mogą być zwizualizowane jako warstwy ludzkiej percepcji nałożone na fizyczny krajobraz. Niektóre walory krajobrazowe, takie jak ekonomiczne, rekreacyjne, odżywcze i wizualne, są ściśle powiązane z fizycznymi atrybutami krajobrazu. Inne walory krajobrazowe, takie jak wartość wewnętrzna lub duchowa, mają bardziej symboliczny charakter i są inspirowane bardziej indywidualną percepcją lub konstrukcją społeczną niż fizyczne atrybuty krajobrazu (Źródło: Na podstawie strony internetowej Instytutu Wartości Krajobrazowych).

Prawny: Zgodny z prawem nadrzędnym (prawo krajowe lub lokalne) lub prawodawstwem wtórnym (przepisy dodatkowe, rozporządzenia, nakazy itp.). 'Prawny' obejmuje także decyzje oparte na regułach podejmowania decyzji określonych przez kompetentne organy, w przypadku, gdy wynikają one w sposób bezpośredni i logiczny z przepisów ustawowych i wykonawczych. Decyzje podjęte przez prawnie kompetentne organy mogą nie być prawne, jeśli nie wynikają w sposób bezpośredni i logiczny z prawodawstwa i regulacji prawnych, i jeśli nie są oparte na wymogach prawa, ale ustalane w trybie administracyjnym (Źródło: FSC 2011).

Prawnie kompetentny: Upoważniony prawem do wykonywania określonej funkcji (Źródło: FSC 2011).

Rejestracja prawna: Krajowa lub lokalna licencja prawna lub zestaw pozwoleń do prowadzenia przedsiębiorstwa wraz z prawem do komercyjnego kupowania i sprzedawania produktów i/lub usług. Licencja lub pozwolenia mogą dotyczyć osoby fizycznej, prywatnego przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstwa państwowego. Prawa do kupowania i sprzedawania produktów i/lub usług nie są jednoznacznie z koniecznością, stąd rejestracja prawna ma także zastosowanie do organizacji działających w Jednostce gospodarowania niesprzedających produktów lub usług, a na przykład, oferujących bezpłatną rekreację lub ochronę różnorodności biologicznej, czy siedlisk.

Status prawny: Sposób, w jaki Jednostka gospodarowania jest sklasyfikowana względem prawa. Pod względem formy własności oznacza to kategorię własności, taką jak grunty komunalne lub dzierżawione, grunty państwowe lub rządowe itp. Jeśli Jednostka gospodarowania jest w trakcie przekształcania z jednej formy własności w drugą (np. z gruntów państwowych w grunty komunalne ludności rdzennej) status obejmuje bieżącą pozycję w procesie przejściowym. Pod względem administracyjnym, status prawny może oznaczać, że obszar jest własnością całego narodu i jest administrowany w jego imieniu przez jednostkę rządową oraz jest, na mocy koncesji, dzierżawiony przez ministerstwo rządowe operatorowi z sektora prywatnego (Źródło: FSC 2011).

Płaca umożliwiająca utrzymanie: Wysokość płacy umożliwiająca zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych średnich rozmiarów rodziny w danej gospodarce (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Lokalne społeczności: Społeczności dowolnej wielkości występujące na obszarze Jednostki gospodarowania lub sąsiadujące z nią, a także te, które są wystarczająco blisko, by wywrzeć znaczący wpływ na gospodarkę lub wartości przyrodnicze Jednostki gospodarowania lub by na ich gospodarkę, prawa i środowisko życia wpływały działania Jednostki gospodarowania (Źródło: FSC 2011).

Prawa lokalne: Pakiet aktów prawa nadrzędnego i wtórnego (akty, ordynacje, statuty, dekrety), których zastosowanie jest ograniczone do danego obszaru geograficznego na terytorium kraju, a także przepisy wtórne i procedury administracyjne (zasady/wymagania), które bezpośrednio i wyraźnie wynikają z przepisów nadrzędnych lub wtórnych. Prawa wywodzą się z westfalskiego pojęcia suwerenności państwa narodowego (Źródło: FSC 2011).

Plan gospodarowania: Zbiór dokumentów, raportów, zapisów i map opisujący, uzasadniający i regulujący działania prowadzone przez zarządcę, pracowników lub organizację w ramach Jednostki gospodarowania lub w odniesieniu do niej, z uwzględnieniem deklaracji co do celów i polityk (Źródło: FSC 2011).

Jednostka gospodarowania: Obszar przestrzenny lub obszary wyznaczone do certyfikacji FSC z wyraźnie określonymi granicami, zarządzany zgodnie z zestawem wyraźnie zdefiniowanych, długoterminowych celów zarządzania sformułowanych w planie gospodarowania. Obszar lub obszary zawiera (zawierają):

- wszystkie obiekty i obszar(y) w obrębie danego obszaru lub obszarów, lub jego sąsiedztwie, lub obszary będące własnością lub pozostające pod kontrolą zarządzania przez lub w imieniu organizacji dla osiągnięcia określonych celów zarządzania; i
- wszystkie obiekty i obszar(y) znajdujące się na zewnątrz i niesąsiadujące z danym obszarem zarządzane przez lub w imieniu organizacji wyłącznie w celu przyczynienia się do osiągnięcia określonych celów zarządzania.

(Źródło: FSC 2011).

Kontrola zarządcza: Odpowiedzialność określona w krajowym prawie handlowym dla dyrektorów przedsiębiorstw komercyjnych i uznawana przez FSC jako mająca zastosowanie również w odniesieniu do sektora publicznego (Źródło: FSC 2011).

Ustawodawstwo krajowe: Pakiet aktów prawa nadrzędnego i wtórnego (akty, ordynacje, statuty, dekrety) mających zastosowanie na terenie danego kraju, a także przepisy drugorzędne i trzeciorzędne procedury administracyjne (zasady/wymagania), które wywodzą się bezpośrednio lub pośrednio z przepisów nadrzędnych lub wtórnych (Źródło: FSC 2011).

Gatunki rodzime: Gatunki, podgatunki lub niższe taksony występujące w ich naturalnym zasięgu (przeszłym lub teraźniejszym) i potencjalnie rozpraszające się (zgodnie z ich naturalnym lub możliwym zakresem bez bezpośredniej lub pośredniej ingerencji ludzkiej) (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD). Program dotyczący inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej CBD).

Warunki naturalne/ekosystem rodzimy: Dla potrzeb Zasad i Kryteriów FSC oraz wszystkich mających zastosowanie technik odtwarzania terminy takie jak 'bardziej naturalne warunki' i 'ekosystem rodzimy' mają prowadzić do działań na korzyść lub przywrócenia pierwotnych warunków i zespołów gatunków rodzimych, które są typowe dla danego miejsca, a także zarządzanie tymi zespołami i innymi wartościami środowiskowymi w taki sposób, by tworzyć ekosystem typowy dla danego obszaru. Dalszych wskazówek mogą dostarczać Standardy Gospodarki Leśnej FSC (Źródło: FSC 2011).

Las naturalny: Obszar leśny o wielu cechach podstawowych i kluczowych elementach rodzimych ekosystemów, takich, jak złożoność, struktura i różnorodność biologiczna, z uwzględnieniem charakterystyki gleby, flory i fauny, na którym wszystkie lub prawie wszystkie drzewa są gatunkami rodzimymi, nieklasyfikowany jako plantacje.

'Las naturalny' obejmuje następujące kategorie:

- Las poddany pozyskaniu drewna lub innym zaburzeniom, w którym drzewa są regenerowane lub zostały zregenerowane poprzez połączenie regeneracji naturalnej i sztucznej gatunków typowych dla lasów naturalnych na tym obszarze, i gdzie, w dalszym ciągu, występują liczne naziemne i podziemne cechy lasu naturalnego. W lasach borealnych i północnych lasach strefy umiarkowanej, które w sposób naturalny składają się tylko z jednego lub kilku gatunków drzew, kombinacja naturalnej i sztucznej regeneracji lasu tymi samymi gatunkami rodzimymi, które stanowią kluczowy element ekosystemu rodzimego nie jest uznawana za konwersję w plantacje.
- Lasy naturalne utrzymywane poprzez tradycyjne praktyki leśne, w tym naturalną lub wspomaganą naturalną regenerację.
- Dobrze rozwinięte lasy wtórne lub lasy skolonizowane rodzimymi gatunkami, które odnowiły się na obszarach nieleśnych.
- Definicja 'lasu naturalnego' może obejmować zadrzewienia, tereny lesiste i sawanny.

Opis lasów naturalnych i ich pierwotnej charakterystyki oraz kluczowych elementów może zostać dalej zawarty w Standardach Gospodarki Leśnej FSC, z odpowiednimi opisami i przykładami.

Las naturalny nie obejmuje obszarów, które nie są zdominowane przez drzewa, wcześniej nie były lasem, i które nie zawierają jeszcze wielu cech i elementów ekosystemów rodzimych. Młode odnowienia można uznać za las naturalny po pewnym czasie ich ekologicznego rozwoju. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą wskazywać, kiedy takie obszary mogą być wyłączone z Jednostki Gospodarowania, powinny być przywrócone im bardziej naturalne warunki lub kiedy można je przekształcić w grunty innego użytkowania.

FSC nie opracowało progów ilościowych pomiędzy różnymi kategoriami lasów pod względem powierzchni, zagęszczenia, wysokości itp. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą dostarczać takie progi lub inne wytyczne wraz ze stosownym opisem lub przykładami. Oczekując na takie wytyczne, obszary zdominowane przez drzewa z, głównie, rodzimymi gatunkami mogą być uznane za las naturalny.

Progi i wytyczne mogą dotyczyć następujących obszarów:

- Obszary innego rodzaju roślinności i nieleśnych zbiorowisk oraz ekosystemów w obrębie Jednostki Gospodarowania, włączając w to użytki zielone, tereny podmokłe, bagna i otwarte tereny leśne.
- Bardzo młode pionierskie lub kolonizujące odnowienia w stadium pierwotnej sukcesji na terenach nowych otwartych przestrzeni lub porzuconych terenach rolniczych, które nie zawierają jeszcze wielu podstawowych cech i kluczowych elementów ekosystemów rodzimych. Można je uznać za las naturalny na podstawie postępu ekologicznego wraz z upływem lat.
- Młode odnowienie naturalne postępujące na obszarach lasu naturalnego może być uznane za las naturalny, nawet po wycince, zrębie zupełnym lub innych zakłóceniach, jeśli naziemne i podziemne cechy oraz elementy charakterystyczne dla ekosystemu rodzimego zostały zachowane.
- Obszary, w których deforestacja i degradacja lasu uniemożliwiają dalsze określanie ich, jako 'zdominowane przez drzewa' mogą być uznane za nieleśne, kiedy występuje niewiele naziemnych i podziemnych cech oraz kluczowych elementów lasów naturalnych. Tak ekstremalna degradacja jest zwykle wynikiem powtarzającej się i intensywnej działalności polegającej na wycince lasów, wypasie, hodowli, zbieractwie drewna opałowego, polowań, pożaru, erozji, górnictwa, osadnictwa, infrastruktury itp. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą pomóc zdecydować, kiedy takie obszary powinny być wyłączone z terenu Jednostki gospodarowania, powinny być przywrócone im bardziej naturalne warunki lub kiedy można je przekształcić w grunty innego użytkowania (Źródło: FSC 2011).

Niedrzewne produkty leśne (Non-timber forest products, NTFP): Wszystkie produkty inne niż drewno pochodzące z Jednostki gospodarowania (Źródło: FSC 2011).

Cel: Podstawowy zamiar określony przez organizację dla przedsiębiorstwa leśnego, włączając w to decyzję w sprawie polityki oraz wyboru środków, które będą służyły osiągnięciu zamierzonego efektu (Źródło: Na podstawie F.C. Osmaston. 1968. Zarządzanie lasami. Hafner, Nowy Jork; i D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley.

1967. *Planowanie lasu. Faber & Faber, Londyn.*

Obowiązkowy kodeks postępowania: Podręcznik lub inny zbiór technicznych instrukcji, które muszą być wdrożone przez organizację na mocy prawa (Źródło: FSC 2011).

Wypadek w miejscu pracy: Zdarzenie powstałe podczas pracy powodujące uraz lub śmierć (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). *Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP.*)

Choroba zawodowa: Jakakolwiek choroba nabyta w wyniku narażenia na czynniki ryzyka w wyniku pracy zawodowej (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). *Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP.*)

Uraz przy pracy: Jakiegokolwiek obrażenie ciała, choroba lub śmierć będące rezultatem wypadku przy pracy (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). *Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP.*)

Organizm: Każda jednostka biologiczna zdolna do reprodukcji lub przenoszenia materiału genetycznego. (Źródło: *Dyrektywa Rady 90/220 / EWG.*)

Organizacja: Osoba lub podmiot prawny posiadający lub ubiegający się o certyfikat FSC, a tym samym odpowiedzialna za wykazanie zgodności z wymogami, na których opiera się certyfikacja (Źródło: FSC 2011).

Pestycydy: Jakiegokolwiek substancje lub preparaty przygotowane lub użyte do ochrony roślin lub drewna lub innych produktów roślinnych przed szkodnikami, kontroli szkodników lub unieszkodliwienia ich. Definicja ta obejmuje środki owadobójcze, gryzoniobójcze, akarycydy, moluskocydy, larwicydy, środki grzybobójcze i chwastobójcze (Źródło: FSC-POL-30-001 *Polityka pestycydowa FSC (2005).*)

Plantacja: Obszar leśny ustanowiony poprzez sadzenie lub siew przy użyciu gatunków obcego lub rodzimego pochodzenia, często jednego lub kilku gatunków, w równych odstępach i w równym wieku, i który nie posiada większości cech charakterystycznych i kluczowych elementów lasu naturalnego. Opis plantacji może być dodatkowo zdefiniowany w Standardach Gospodarki Leśnej FSC wraz ze stosownymi opisami lub przykładami, takimi jak:

- Obszary, które początkowo wpisałyby się w definicję 'plantacji', jednak wraz z upływem lat zawierają wiele lub większość głównych cech i kluczowych elementów ekosystemów rodzimych, mogą być zaklasyfikowane jako las naturalny.
- Plantacje zarządzane po to, by przywrócić biologiczną i siedliskową różnorodność, złożoność strukturalną i funkcjonalność ekosystemu mogą, po upływie lat, zostać sklasyfikowane jako las naturalny.
- Lasy borealne i północne lasy umiarkowane, które w naturalny sposób składają się tylko z jednego lub kilku gatunków drzew, i w których kombinacja odnowień naturalnych i sztucznych jest używana do odtworzenia lasu składającego się z tych samych gatunków rodzimych, który zawiera większość cech charakterystycznych i kluczowych elementów ekosystemu rodzimego, mogą być uznane za las naturalny, a ich regeneracja nie jest traktowana jako konwersja w plantację.

(Źródło: FSC 2011)

Podejście przezornościowe: Podejście wymagające, by w sytuacji, kiedy dostępne informacje wskazują, że działalność zarządcza stwarza zagrożenie poważnymi lub nieodwracalnymi szkodami dla środowiska lub dobrobytu człowieka, organizacja podejmie zdecydowane i skuteczne środki w celu zapobiegnięcia szkodom i uniknięciu zagrożeń dla dobrostanu, nawet jeśli informacje są niekompletne lub niejednoznaczne, oraz kiedy nie ma pewności, że wartości przyrodnicze mogą doznać uszczerbku (Źródło: *Na podstawie Zasady 15 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r. oraz Oświadczenia Wingspread w sprawie zasady ostrożności na konferencji Wingspread, 23-25 stycznia 1998 r.*)

Zasada: Kluczowa wytyczna lub element, w przypadku FSC, gospodarowania lasami (*Źródło: FSC 1994*).

Ochrona: Zobacz definicję 'Konserwacja/Ochrona'.

Obszar ochronny: Zobacz definicję 'Strefy ochronne i obszary ochronne'.

Publicznie dostępny: W sposób dostępny lub powszechnie obserwowalny dla ludzi (*Źródło: Słownik języka angielskiego Collins, Edycja 2003*).

Rzadkie gatunki: Gatunki, które występują rzadko, ale nie są sklasyfikowane jako zagrożone. Są one zlokalizowane w ograniczonym zasięgu geograficznym lub ściśle określonych siedliskach lub są rozproszone na dużą skalę. Są one w przybliżeniu równoznacznie z kategorią podwyższonego ryzyka (IUCN, Near Threatened (NT)), włączając w to gatunki, które są bliskie sklasyfikowaniu lub mogą być sklasyfikowane w najbliższej przyszłości jako zagrożone (*Na podstawie IUCN. (2001). Czerwona lista kategorii i kryteriów IUCN: Wersja 3.1., Komisja IUCN dot. przetrwania gatunków. Gland, Szwajcaria i Cambridge, Wielka Brytania.*).

Ratyfikowany: Proces, w wyniku którego prawnie zatwierdzono międzynarodowe prawo, umowę lub porozumienie (w tym wielostronna umowa w sprawie ochrony środowiska) przez ustawodawcę krajowego lub równoważny mechanizm, tak, by prawo międzynarodowe, porozumienia lub umowy automatycznie stały się częścią prawa krajowego lub rozpoczęły rozwój prawa krajowego, który będzie miał dać taki sam efekt prawny (*Źródło: FSC 2011*).

Racjonalny: Osąd sprawiedliwy lub stosowny do okoliczności lub celów w oparciu o ogólne doświadczenie (*Źródło: Skrócony słownik oksfordzki j. angielskiego*).

Pozyskiwanie o ograniczonym oddziaływaniu: Pozyskiwanie (w tym wycinka) wykorzystujące techniki ograniczające wpływ na stan zastany (*Źródło: Na podstawie Wytycznych dotyczących ochrony i zrównoważonego użytkownika różnorodności biologicznej w lasach tropikalnych, IUCN 2006*).

Refugia (ostoje): Wyizolowany obszar, w którym nie wystąpiły rozległe zmiany powodowane zwykle zmianami klimatu lub zaburzeniami spowodowanymi przez działalność człowieka, oraz gdzie mogą przetrwać rośliny i zwierzęta typowe dla danego regionu (*Źródło: Glen Canyon Dam, Adaptacyjny program zarządzania, Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej Glen Canyon Dam*).

Odporność: Zdolność systemu do utrzymania kluczowych funkcji i procesów w obliczu napięć lub nacisków powstałych w efekcie obrony przed zmianami lub próby dostosowania się do nich. Pojęcie to odnosi się zarówno do systemów ekologicznych, jak i społecznych (*Źródło: Światowa Komisja ds. obszarów chronionych, (IUCN-WCPA). 2008. Ustanowienie morskich obszarów chronionych – sprawy, by to się stało. Waszyngton D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy*).

Przywrócić/Przywracanie: Określenia te są używane w różnych znaczeniach w zależności od kontekstu i mowy potocznej. W niektórych przypadkach 'przywrócić' oznacza naprawić szkody wyrządzone wartościom przyrodniczym, które są skutkiem działalności gospodarczej lub innych aktywności. W innych przypadkach 'przywrócenie' oznacza stworzenie bardziej naturalnych warunków w miejscach, które zostały silnie zdegradowane lub przekształcone w inne rodzaje użytkowania gruntów. W Zasadach i Kryteriach pojęcie 'przywracanie' nie jest stosowane do określenia odtworzenia żadnego wcześniejszego, prehistorycznego, przedindustrialnego lub innego wcześniej istniejącego ekosystemu (*Źródło: FSC 2011*).

Organizacja nie jest zobligowana do przywrócenia wartości przyrodniczych, na które wpływ miały czynniki będące poza jej kontrolą, na przykład szkody powstałe w wyniku klęsk żywiołowych, zmian klimatu lub legalnych działań stron trzecich, takich jak publiczna infrastruktura, górnictwo, łowiectwo lub osadnictwo.

FSC-POL-20-003 Wyłączenie obszarów z zakresu certyfikacji opisuje działania, na podstawie których takie obszary, jeśli jest to stosowne, mogą być wyłączone z zakresu certyfikacji.

Organizacja nie jest także zobligowana do przywrócenia wartości przyrodniczych, które mogły istnieć przez jakiś czas lub w przeszłości, lub tych, na które negatywnie wpłynęła działalność poprzednich właścicieli lub organizacji. Jednakże, oczekuje się od organizacji podjęcia racjonalnych środków, w celu ograniczenia, kontroli i zapobiegania degradacji środowiskowej, która ma miejsce w Jednostce gospodarowania jako rezultat wcześniejszych oddziaływań.

Ryzyko: Prawdopodobieństwo nieakceptowanego, negatywnego wpływu wynikającego z jakiegokolwiek aktywności w Jednostce Gospodarowania z uwzględnieniem powagi możliwych konsekwencji (*Źródło: FSC 2011*).

Skala: Miara stopnia, w jakim działania gospodarcze lub zdarzenia mają wpływ na wartości przyrodnicze lub jednostkę gospodarowania w czasie lub przestrzeni. Działania na małą skalę lub w małej przestrzeni mają wpływ na proporcjonalnie małą część lasu każdego roku, działania na małą skalę lub o niskiej częstotliwości czasowej wstępują jedynie w długich odstępach czasu (*Źródło: FSC 2011*).

Skala, intensywność i ryzyko: Zobacz definicję terminów 'skala', 'intensywność i 'ryzyko'.

Musi: Wskazuje na wymaganie standardu.

Nie może: Wskazuje na zakaz.

Powinien/nie powinien: Wskazuje na rekomendację (*Źródło: Na podstawie 2 Przewodnika ISO, Słownictwo ogólne sekcja 7.1; i Dyrektywy ISO/IEC Część 2, Edycja 5. 2004. Załącznik H, Formy słowne służące wyrażaniu postanowień*).

Znaczący: Na potrzeby Zasady 9, HCV 1, 2 i 6 wyróżnia się trzy główne wyjaśnienia:

- Oznaczenie, klasyfikacja lub uznany, przez międzynarodową organizację taką jak IUCN lub Birdlife International, status ochrony.
- Oznaczenie przez władze państwowe lub regionalne, lub przez odpowiedzialną krajową organizację ochrony przyrody na podstawie koncentracji różnorodności biologicznej.
- Dobrowolne rozpoznanie dokonane przez zarządcę, właściciela lub organizację na podstawie dostępnych informacji lub potwierdzonego bądź podejrzanego istnienia znaczącej koncentracji różnorodności biologicznej, nawet jeśli nie zostało to oficjalnie uznane przez inne organizacje.

Każda z powyższych form stanowi uzasadnienie dla wyznaczenia HCV 1, 2 i 6. Wiele regionów na świecie ma rozpoznaną ważną różnorodność biologiczną, na podstawie pomiarów dokonanych na różne sposoby. Istniejące mapy i klasyfikacje dotyczące obszarów ochrony różnorodności biologicznej odgrywają kluczową rolę w identyfikacji potencjalnej obecności wartości HCV 1,2 i 6 (*Źródło: FSC 2011*).

Hodowla lasu: Sztuka i nauka kontrolowania ustanawiania, wzrostu, składu, zdrowia i jakości lasów i obszarów leśnych, by w sposób zrównoważony sprostać zróżnicowanym potrzebom i wartościom właścicieli obszarów leśnych i społeczeństwa (*Źródło: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminologia gospodarki leśnej. IUFRO World Series Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc*).

Strona: Zobacz definicję 'zaangażowana strona' i 'zainteresowana strona'.

Prawo stanowione: Zbiór praw zawarty w ustawach parlamentu (*Źródło: Oksfordzki słownik prawa*).

Prawo posiadania: Społecznie zdefiniowana umowa pomiędzy osobami indywidualnymi lub grupami, uznana przez ustawy prawne lub praktyki zwyczajowe, dotycząca 'pakietu praw i obowiązków' w zakresie posiadania, utrzymania, dostępu do i/lub użytkowania konkretnych obszarów lub powiązanych z nimi zasobów (takich jak pojedyncze drzewa, gatunki roślin, woda, minerały itp.) (Źródło: Światowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN)).

Zagrożenie: Wskazanie lub ostrzeżenie o zbliżających się lub prawdopodobnych szkodach lub negatywnych wpływach (Źródło: Na podstawie Słownika oksfordzkiego j. angielskiego).

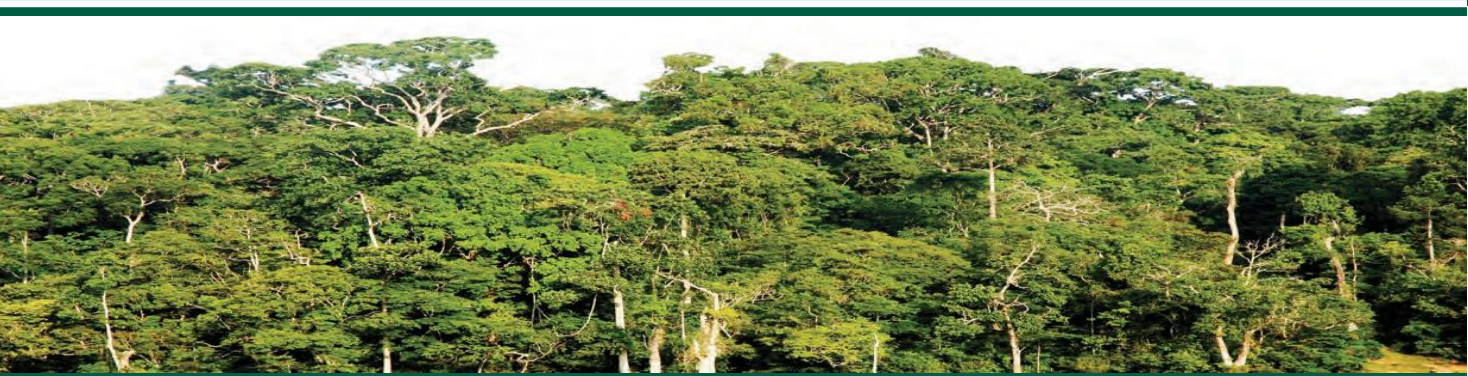
Gatunki zagrożone: Gatunki spełniające kryteria Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN, 2001) dla gatunków wrażliwych (VU), zagrożonych (EN) lub krytycznie zagrożonych (CR), oraz stojące w obliczu wysokiego, bardzo wysokiego lub ekstremalnie wysokiego ryzyka wyginięcia w środowisku naturalnym. Kategorie te mogą zostać ponownie zinterpretowane do celów FSC zgodnie z oficjalnymi klasyfikacjami krajowymi (mającymi znaczenie prawne) oraz w odniesieniu do warunków naturalnych i zagęszczenia populacji (co powinno wpłynąć na decyzję dotyczącą stosownych środków ochrony) (Źródło: Na podstawie IUCN. (2001). Czerwona lista kategorii i kryteriów IUCN: Wersja 3.1., Komisja IUCN dot. przetrwania gatunków. Gland, Szwajcaria i Cambridge, Wielka Brytania.).

Ludność tradycyjna: Ludność tradycyjna to grupy społeczne lub ludy, które samodzielnie nie identyfikują się jako ludność rdzenna jednocześnie potwierdzając prawa do swoich ziem, lasów i innych zasobów w oparciu o wieloletnie obyczaje lub prawa do użytkowania (Źródło: Program ludów leśnych (Marcus Colchester, 7 października 2009)).

Przestrzegać: Uznawać, szanować, podtrzymywać i wspierać (Źródło: FSC 2011).

Prawa użytkowania: Prawa do użytkowania zasobów Jednostki gospodarowania określone przez zwyczaje lokalne, wzajemne porozumienia lub określone przez inne podmioty posiadające prawa użytkowania. Prawa te mogą ograniczać użycie określonych zasobów do wskazanego poziomu konsumpcji lub technik pozyskania (Źródło: FSC 2011).

Pracownicy: Wszystkie zatrudnione osoby, w tym pracownicy publiczni, a także osoby 'samozatrudnione'. Uwzględnia się zarówno pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, pracowników sezonowych, pracowników wszystkich rang i kategorii, z uwzględnieniem pracowników fizycznych, administratorów, przełożonych, kierowników, pracowników wykonawców oraz samozatrudnionych wykonawców i podwykonawców (Źródło: Konwencja MOP w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia, C155, 198

20 Years of
growth
with FSC
1994-2014